

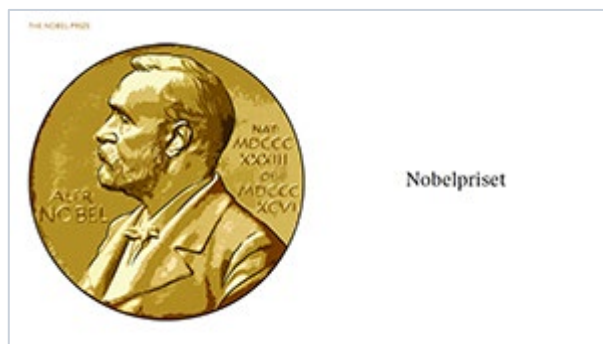
Bildspelsmanus

Bild 1.

Det här är Nobelprismedaljen. Nobelpriset delas ut till människor som har gjort bra saker för alla på jorden. Ofta får man en medalj när man vunnit en tävling, men så är det inte med Nobelpriset.

Vilka är de som får Nobelpriset då?

Det är forskare som har gjort en viktig upptäckt eller uppfinning. Författare som skrivit många bra böcker kan också få ett Nobelpris och även de som arbetar för fred i världen, till exempel de som har hjälpt andra att sluta bråka.



Nobelpriset

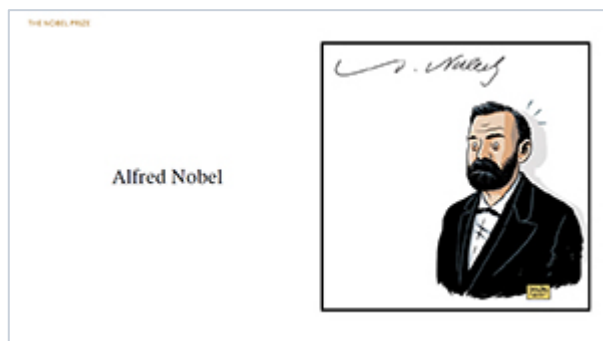
Bild 2.

Hur kommer det sig att Nobelpriset finns?

Det finns för att den här mannen, som heter Alfred Nobel och som nästan blev rikast i hela världen, hittade på Nobelpriset för länge, längesedan.

Alfred Nobel föddes i Stockholm i Sverige för nästan 200 år sedan. Efter ett tag flyttade han och hans familj till Ryssland. Alfred ville först bli författare, men sen ändrade han sig och blev uppfinnare som sin pappa.

När han var 17 år gammal kunde han tala fem olika språk (svenska, ryska, engelska, tyska och franska). Det hade han verkligen nytta av senare i livet då han reste runt i världen för att sälja sina uppfinningar.



Alfred Nobel

Bild 3.

Alfred Nobel blev kemist, uppfinnare och affärsman. I sitt laboratorium försökte han uppfinna ett bra sprängämne. Ett sprängämne är något som får saker att explodera och det är väldigt bra att ha om man vill spränga i berg för att kunna bygga tunnlar, bilvägar eller järnvägar till tågen.



Uppfinnare

Bild 4.

När Alfred Nobel levde fanns det inget säkert sprängämne som exploderade precis när man ville utan sprängmedlen kunde explodera lite när som helst. Det var ju livsfarligt och gjorde att många människor skadades när de använde sprängmedlen. Till slut lyckades Alfred Nobel att uppfinna ett bättre sprängmedel och en tändhatt som gjorde att man kunde bestämma precis när det skulle explodera.



Dynamit

Bild 5.

Äntligen var Alfred Nobels nya sprängämne dynamit klart! Han döpte sitt sprängmedel till dynamit! Ordet dynamit betyder kraft.



Bild 6.

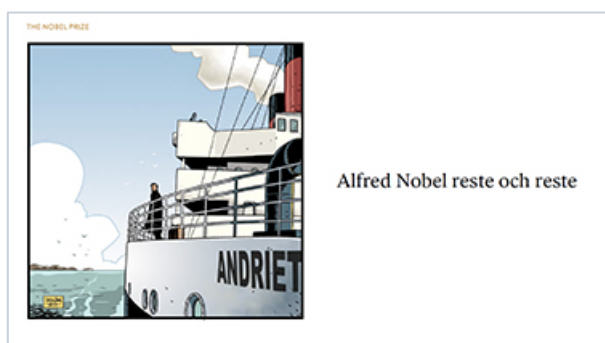
Alfred Nobel ville tjäna pengar på sin uppfinning så han reste runt till olika länder i världen för att försöka sälja den. Han var en duktig affärsman och fick många kunder som köpte dynamiten.



Affärsman

Bild 7.

Alfred Nobel reste, reste, och reste. Han satt i väldigt många möten och skickade massor av brev. Det blev många ensamma nätter på hotell runt om i världen.



Alfred Nobel reste och reste

Bild 8.

Han lyckades bygga upp fabriker och företag i fler och fler länder. Till slut blev han rik och berömd över hela världen.



Bild 9.

Alfred Nobel hade till slut företag och fabriker i 20 olika länder. Man kan förstå att han hade väldigt mycket att göra och det tog lång tid att resa på den tiden. Alfred hade ingen fru och inga barn. Så vad skulle hända med alla hans pengar efter att han dött?



Bild 10.

Alfred Nobel fick en jättebra idé. Han skulle skapa ett pris för att belöna människor som gjort något bra för alla på jorden! De skulle få hans pengar.

I ett testamente som skulle läsas efter hans död skrev han ner vilka fem olika priser det skulle bli – ett fysikpris, ett kemipris, ett medicinpris, ett litteraturpris och ett fredspris.

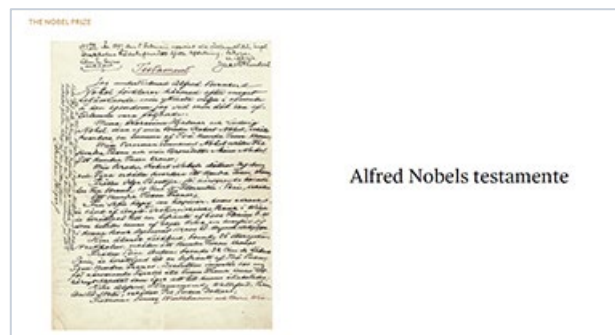


Bild 11.

Vilka belönas med Nobelpriset i fysik? Forskare som gjort en bra uppfinning, till exempel en fyr som lyser på natten och som gör att de som är ute på sjön inte behöver vara rädda för att gå på grund eller köra in i ett berg.



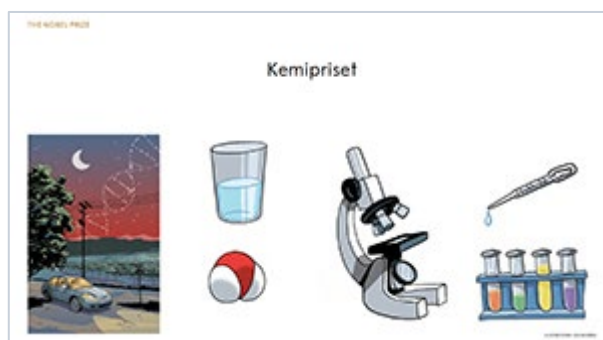
Förskola – Alfred Nobel och Nobelpriset

Eller har upptäckt något spännande som röntgenstrålar som gör att vi kan ta foton av våra skelett. Det är ju jättebra om man har ramlat och doktorn vill se om man har brutit ett ben!

Wilhelm Röntgen upptäckte röntgenstrålarna och blev belönad med ett Nobelpris.

Bild 12.

Nobelpriset i kemi belönar forskare som har upptäckt något som gör att vi förstår vad olika ämnen består av. Allting inuti oss själva och runt omkring oss består av små, små molekyler som vi inte kan se. De är som små legobitar som sätts ihop till olika material. Kemi kan vara att förstå vad ett glas vatten består av eller att förstå hur en molekyl är uppbyggd.



Forskaren Kary Mullis var ute och körde bil när han plötsligt fick en idé hur man skulle kunna bygga en apparat för att kopiera molekylen som kallas DNA. DNA är vår arvs massa och ser ut som en spiral. Apparaten han kom på kallas för PCR-maskin.

PCR-maskinen kan man använda om man t.ex. vill se om man är smittad med Coronaviruset. PCR-maskinen kan till och med hjälpa polisen att fånga tjuvar!

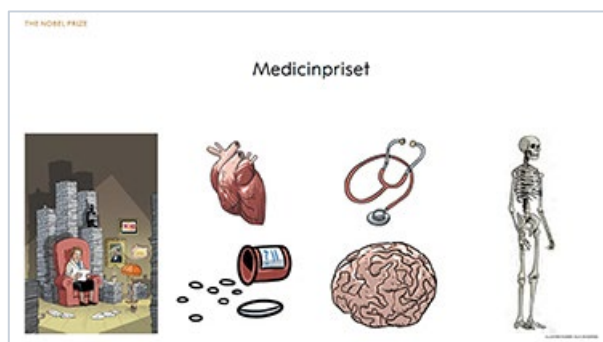
Kary Mullis blev belönad med ett Nobelpris för sin uppfinning.

Bild 13.

Forskare som belönas med medicinpriset har gjort en upptäckt som gör att vi förstår hur djur och människor fungerar. Eller så kan de ha hittat en medicin som hjälper mot någon sjukdom.

Det här är Gertrude Elion. När hon var barn så dog hennes morfar i en sjukdom som heter cancer. Då bestämde sig

Gertrude för att hon skulle jobba som forskare när hon blev stor och hitta en medicin mot cancer. Hon blev kemist och var med och utvecklade många nya mediciner som räddade liv. Hon sparade alla brev som hon fick som tack för de mediciner hon utvecklat.



En av medicinerna hon gjorde botade barn som fått en cancersjukdom som kallas barnleukemi. Det är en sjukdom som man kan dö av. Nu blir de allra flesta barn som får sjukdomen botade tack vare medicinen som hon upptäckte. För det här blev Gertrude Elion belönad med ett Nobelpris.

Bild 14.

Litteraturpriset delas ut till författare som skrivit många och bra böcker.

Selma Lagerlöf visste redan som sjuåring att hon ville skriva böcker. Men vad skulle hon skriva om?

Så kom hon på det! Hon hade ju massor av spännande historier inom sig. Alla de berättelser hon hört under sin barndom, alla de vackra platser i Värmland där hon vuxit upp, alla de personer hon träffat när hon växte upp – det var det hon skulle skriva om! Hon har berättat hur det kändes när hon fick sin idé, när hon kom på vad hon skulle skriva om. Det kändes som att hela gatan höjde sig och sjönk, som att hela gatan gick i vågor.

Selma skrev så bra böcker när hon blev stor att hon blev belönad med ett Nobelpris.



Bild 15.

Nobels fredspris delas ut till den som arbetat för en fredligare värld. Någon som hjälpt till att få slut på ett bråk eller som Malala Yousafzai (på bilden) som har kämpat för att alla barn ska få gå i skolan.

Malala växte upp i landet Pakistan och när hon var liten bestämdes det plötsligt att flickor inte längre skulle få gå till skolan. Då blev hon så arg att hon började skriva och berätta om hur orättvist det var och att flickor också ska få gå i skolan.

Några år senare blev hon belönad med ett Nobelpris. Då var hon bara 17 år gammal och är den yngsta Nobelpristagaren hittills.



Bild 16.

Varje år den 10 december (Alfred Nobels dödsdag) delas årets Nobelpris ut i Stockholms konserthus.

De som får Nobelpriset kallas för Nobelpristagare. En Nobelpristagare kan komma vartsomhelst ifrån i världen och de får resa till Sverige för att ta emot sitt pris av Sveriges kung.

Nobelpristagarna får en medalj, ett fint diplom och en stor summa pengar (10 miljoner kronor år 2022).



Förskola – Alfred Nobel och Nobelpriset

Bild 17.

Efter att Nobelpristagarna fått sina priser är det en stor, fin fest i Stockholms stadshus.

Det är middag för 1 300 gäster och sedan dans i gyllene salen. Då måste man vara riktigt finklädd. Tjejerna ska ha på balklänning som går ända ner till golvet och killarna ska ha frack, en högtidsdräkt där rocken har långa skört där bak.

